National Library of Israel

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

איזהו תע־נוג של יהו־די ?—כישיש לו תשעה־באב קריר. ואפילו התע־נוג היהודי הזה לא היה לי הפעם. ומפני התענית, הקשה שעברה עלי אתמול, יום ט׳ באב הם וארוך כגלות, מחויב אני לקצר הפעם ודברי, בכמובן, לא יהיו משמחים ביותר, כי רוצה אני לשוחח עמכם דוקא מענינא־דיומא, כלומר על ההתרחבות שלנו.

„איכה ישבה בדד" — קינה זו, רבותי, אנו אומרים לא רק בט׳ באב זה אלא בכל יומות החמה לא על ירושלם עיה״ק בלבד אלא וביחוד על בית הכרם: איכה ישבה בדד השכונה רבתי פקידים ושרתי במלמדים, בלא אוטומובילים ובלא תיליפון על אם הדרך ואינה חוששת לכל צרה שלא תבוא חלילה ?...

והנה בערב תשעה־באב זה, לאר־חר סעודת־הפסקה ותליצת הסנדל, כנהוג, כשהתקנתי עצמי לקינות כדב־עי במשיחה אפר על מצחי, כדין, הני־עה אלי פתאום הידיעה, ע״א ההתנפ־לות על מכוניות בית הכרם מול רומטה. כמתמא לא שהיתי הרבה ורצתי בגרבי ער בית המשוגעים ובשהגעתי למקום המעשה מצאתי — מה אגיד לכם ? — פ ו ג ר ו ם שלם. לכל פרטיו ודקדוקיו, עם אבני־ליסטראות ושברי זכוכית בתוך המכונית, ילד מתבוסס בדמו ואם מתעלפת, ה ר ב ן בית הכרם ממש, שעשו בנו שכנינו מליפתה בשעת הדוה, כשעמדו אחב״י במכו־ניתם בעל כרחם וחכו עד יעבר זעם ה״פנטזיה" שלהם.

ויודע אני בכ״ז כי כונתם של שכנינו הטובים היתה לטובה. שמעו בודאי כי דרכם של עמי אירופה לזרק פרחים או „בוקבונים" בשעת חופה, ומכיון שאין להם פרחים אלא פרחחים, ודרכנו אני אינה סוגה בשושנים, כי־דוע, זרקו עליגו באין ברירה אבנים רק מתוך חבה יתרה, כדרך בני תרבות אמתיים מחבריו של ריצ׳מונד וכראוי לשכנים, שמנהיגי שמאלנו מארגנים אותם על חשבוננו. ובשעת מעשה חשבתי בלבי, שלו היו שכנינו אלה „מאורגנים" הקטב ע״ר השמאל, היו כל אנשי המכונית של בית־הכרם נש־ארים שלשום בלי „אורגנים" (אברים) שלמים....

והנשב אני כי המתנפלים אינם בני־עונשין מפני שהם רק „אוולאר", בידוע...

זכורני, לפני שבועות אחדים עלה במכונית בית הכרם ערבי צעיר מעין־הכרם המדבר עברית, ובשדרשו ממנו גרוש והצי, ברוך שמשלמים כל ה״זרים" מלי הבדל דת ומקום, ענה לנהג בעברית צחה וחצופה : „אני לא אשלם חסי גרוש ביותר ! אה־ברוטה ! אני גם כן חבר להסתדרות הבועלים ואסבר הדבר לחבר בן־ג׳וריון" — והחבר ה„מאורגן" ל א שלם...

* *

ומספר לי תלמידי שהיה מוזמן בשבוע זה לתה At home אצל סייסים, ושאל אותו זה האחרון מפני מה היהודים כ״כ מועטים היום בין האורחים הקרואים ועגה לו תלמידי הפקח כי זהו בודאי מפני „תשעת הימים", שהיהודים נוהגים בהם אבלות....

— „אייי סי" (רואה אני) — ענה ה„במקום" החביב ב„סמייל" האנגלי על דל שפתיו — ומדוע איפוא מרקד יהודי זה באולם? — ובשעת מעשה הורה באצבעו על אחד מפקידי מלון־יוז מקרובי הממהג שלנו...

ותלמידי מלונדון כותב לי כי הועד הפועל החליט להזמין את „מר־שהיה" אל הקונגרס בוינא ור׳ חיים קבל עליו את השליחות הזו.

ובשעה שאני יושב וכותב את שעורי זה יושב מסתמא ר׳ סמואל שלנו בטירול, עובר על הסדרה בערב־שבת וחוזר על ההפטרה „נחמו נחמו עמי", כדי לקראה בהטעמה לפני פלומר ועפ״י כל טעמי הנגינה: קדמא־ואולא ולא אולא־גרש לחלוצינו וביחוד מוכח־אתנחתא לאחב״י וסוף־פסוק לכל צרותיהם מסכיב.

ובינתים— כך מודיעים לי מנ־בוה — חדפו באריכת אגד״י אחרי פלומר כמה שבועות ולא עלה בידם להתיצב לפניו, עד שבא מושלנו הח־ביב וסדר להם הראיון מיד....

* *

ועכשיו, יקירי, נעיין קצת בענין הבחירות ונלמד פרק בהלכות „אתה בחרתנו".

איני יודע כיצד אתם, רבותי ? ואולם כשאנכי לעצמי הריני שמה דוקא מתוצאות הבחירות של המרכז לקונגרס ומוצא אני את רשימת הנב־חרים שלנו מתאימה לא״י מכמה טע־מים, והא ראיה :

ירושלם עיה״ק הוציאה ד ג ן ותל־אביב הוציאה ג ל ו ס ק א ו ת וכל פלי־מילה. סופרסקי הלך בסערות ת י מ ז. נאחז בפאתו הימנית של גלוסקא וסמילנסקי בפאתו השמאלית וע״כ עברו שניהם בשלום...

אגב, כשקחאתי את מאמרו התע־מולתי של גלוסקא זה ב„דאר היום" על אדות הדרשות הצודקות והחת־אונויות הנצחיות של התימנים הע־לובים וביחוד את תשובתה הקלושה של ה„קרן הקימת" ע״א חלוקת הקר־קעות, נזכרתי בדברי אחד התימנים הפקחים (וכי ישנם בלתי פקחים ביניהם ?), שהסביר לי בזמן האחרון כי זה גורלה רע של התימנים מן השש־מים, והביא לי ראיה מן האלף־בית.

— כשיש מעות — כן הוא אומר — בהנהלה הסיונית או קרקע לקרן־הקימת מחלקים אותם עפ״י סדר א״ב, והוא כופל אצבעותיו ומונה :

א׳ אשכנזים, ב׳ בוכרים, ג׳ גור־ז׳ים, מ׳ מסקובים, ס׳ ספרדים, ע׳ עזאולים, פ׳ פולנים, ולסוף כשכוגיע לת׳ בלומר לתורם של התימנים, לא נשאר „כאלום" (כלום).

וז׳בוטינסקי נבחר הודות לימי־נזיסטים, לסמינריסטים ולכל מיני פסטים....

ואולם, אהה ! בימי אבל אלה אין השמחה יכולה להיות שלמה וטפה מרה נפלה לתוך כוס שמחתי : לבי לבי אל הדרדקלים, ה„אנשים היפים" שלנו, אל הגליקסונים מתל אביב וה־קלוזנרים מתל פיות, שנעשה בהם „תל" עולם, ועודך „הארץ" טען הוא רחמים שם בוינא כדי לזכות ב„שיריים" של אחרים ולצאת בבחירות. איך נפלת „בר־מזל" שלי ? גם ה„מים הגדולים" שלך ששטפו על פני „הארץ" בצורת מאמרים ע״א הקונגרס ואפילו הכרזו של המורים ו„העורים" לבחר דוקא בך לא הועילו הפעם, אין זאת כי אם מרכזריך לימין ולשמאל (הן זוכר אתה את ה„דרכן" האחרון, הא ?) הם חם שהיו, כנראה, בעוכריך....

מילא, שורץ (בן־ברוך) לא רצה בשום אפן להמחר ומכר הכין אפילו מכתב למערכת, אלא שמתוך טרדתו המרובה בסט״א שכח, כנראה, לשלח את המכתב לפני הבחירות...

אלא אליכם, רבותי, מכאובים כמכאובי האשה, שלא אחזוה ציריה לקונגרס. עיני עיני יוהדה מים על המועמדה שנבחרה בירושלם פה אחד, כלומר הפה שלה, ושזכתה בפ״ת הי־מנית ל—ב״ב קולות, לקיים מה שנאמר : „הוא ימשל ב ד״, בג־מטריא 22. חפשתי בנרות אצל הקפלי את הנשים הסופרג׳טיות, את „דבלות התאחדות שעשו „טודים" שלם וחבבי עולמות באספותיהן בבית העם ובכל ערי הארץ מדן ועד באר שבע, ושבזו כותן נדחתה אספת הנבחרים, בקשתי את „האשה" בקלפיות ולא מצאתיה. אמרתי : מאין יבא עזרנו אם לא מחג׳ ע ז ר י ה ? ואיך יבא חי־שוב בלי הג׳ י ב נ י ן ? ואולם, יגעת־מצאת, ולסוף נמצאו בעוה״י אצל ה כ י ר ו ם (פריפיטשיק בלע״ז) שלהן, בשעה שנשי מאה שערים מהדור הישן והנרקב, שלא זכו להיות חברות ב„התאחדות הנשים" ואף לא ב„הסתדרות נשים עבריות" — האנטי־ליגינטיות שלנו רצו בעצמן אל הקלפי לבחירות ועד חדוש של „מאה שערים", שנהפכה לחברה הדדית, „מארבעלע־בארבעלע", (בערבון מוגבל) כפי שבנה אותם הרש״ם שלהם.

הפרופ׳ שלנו וקלוריסקי לא נבחרו ממעם פשוט : שמא גרמא ! שם הפרופיסור — נחום, ובתורתנו הקדושה נאמר בפרוש : „כי לא נחום", ו„בדגליות" חיים קלוריסקי בר״ת : מ ח ק, וע״כ מחקו ונתחלפו היוצרות בין־לילה ברשימה ב׳ של „דאר היום" ועליונים נעשו תחתונים.

ושמה גרמא גם בענין ההתיש־בות הסוביטיות של היהודים בקרים והמנבית של המורשלים ע״ם חמשה עשר מיליון דולר ל„עקר", כפי שכתב אותו פרופיסור „במאמרו היפה. פרוש מלה „קרים" בז׳רגון של רוסיה הדרומית : עקום ! וגם בצרפתית פי־רושה של המלה Crime עוון־פלילי, ומספרים כי יהודי ציוני באמריקה אמר על הישוב בקרים כי זה לא Cream (שמנתו) אלא חמיץ (זויערמילך בלע״ז)....

והושב אני כי אילו נתנו היא־הודים" לא״י לא את כל חמשה־עשר המיליונים אלא אפילו רק „פיפטי־פיפטי", כלומר רק מיליון וחצי פונטם טבין ותקילין, הייתי מסכים לתת תקציבים לא רק לאותו „דבר" שהיה בבחינת „צא מן המרחץ" אלא לכל העתונים של הפועלים והפרורים —גם לעתונים הברגנים....

* *

וחרי לכם ח ו ר ב ן חדש על ראשי !

משעה שנודע בקהל ע״א אניתי „קרניאולה" המובילה לקונגרס בוינא, לא ידעתי מנוחה אפילו לשעה קלה. צרה אחת יש לי במשרדי, יש לי טיליפון — סליחה : שח רחוק, או יותר נכון : „סך־רחוק" כפי שראיתי מודפס שהור על גבי לבן במכתבי העי־ריה למחלקת המים —והטיליפון הזה מצלצל יום ולילה ולא ישבות, ובכל רגע ורגע בא אחד מתלמידי ותלמידותי הרבים בלי עין־הרע, וכל אלה מבק־שים מעמי, שאתן להם ה ג ח ו ת על דמי הנסיעה באניתי. זה בא בתה־נונים ובטענות שהוא תלמידי החתיק מכמה שנים ומן היושר הוא שאעשה לו הנחה וזה בא באיומים שלא יחפר לי עוד כלום מדברי רכילות ולשון־הרע וימיכר להבא רק לבעלי ה„אומרים"....

אגב, לבל אשכח : הידעתם כיצד קוראים בעברית לפעמון של התיליפון שלנו בירושלם ? — „ברכה לבטלה", זה שמו בישראל שהוא הולמו והנערה ה„תפושה" ב„אקס־צ׳ינג" של התיליפון הלא תוכיח !.... ולאחר תקף יש גם כאן גימטריא : „ברכה־לבטלה", בר״ת: „בל", ופירושו באנגלית : פעמון.....

ולא רק צרה זו, אלא עוד אחת : יושב אני לי בשבוע זה בפינתי על הקומה השלישית והחדשה של „הסו־לל", והנה נתפרץ לחדרי יהודי ב„קפו־טה", שטוף זעה וארמוני כלו ; מסת־מא הבינותם מעצמכם כי זהו בעלי־הגימטריאות שלי :

— מכיון שעזר הקב״ה — כך הוא פותח — שהבנו זכה לאניה שלו, חובה הוא לפני לשלחו ח נ ם אין כסף באניתי לכתפ״ה במחלקה השניה, מחמת שיאינו רוצה להתגולל על הסכ־סה כנהוג־דרגא. ואגב, הוא מבקש ממני גם גמילות חסד, מעין „אוואנס" (קדימה) על השבון הלוחות תרפ״ו שהוא הולך למבר „על הקונגרס", כמו במירון להבדיל...

וכדי להפטר מכל הצרות האלו, החלטתי לעשות הנחות אלו למלמדים ולכל ה„נופלים" בבחירות, דחיינו : על המכסה, שני פונט עד טריאסט, ממש בנסיעה למירון ; במחלקה שלי־שית לא יותר מן 410 גרוש במזומנים ולמפרע, ולמחלקה שניה לא פחות מתריסר פונטים ומי שנוסע כצדיק גמור דוקא, בלוית הפלונית שלו, אינו מקבל שום הנחה, והמטבח כשר אפילו למהדרין מן המהדרין, תחת השגחת הרב קוק, ש„נבחר", כמובן, ע״י ה„מזרחי"....

* *

ולסוף „חולבון" אחרון מערב תשעה באב. לפני התימי את שעורי זה, הגיע אלי המכתב דלקמן שאני מוסרו לכם ככתבו וכלשונו ב„תי־מנית".

למורי ורבי ר׳ ע ז מ ו ת שליט״א !

בערב תשעה־באב נגשתי אל המזכיר מר שטרין־ברק של ביה״ס למל ואמתתי לו : אמש מת השמש שלכם נתנאל הלוי ב„בקור חולים". היה רכוי ממך לשלח מהסתדרות המורים לסדר לו לויה, אחרי שעבד אצלכם 15 שנה ומת מתחת העבודה. האם זהו הבית הלאומי אשר בונים בא״י להבדיל בין אשכנזי לתימני ? אחר קם תלמידי מילר (קמחי) והכה אותי מכות רבה, עד אשר קם האי׳ ז׳. ואמר לו : זה לא יפה לעשות כדבר הזה ליהודי זקן, שהיה מורהו בביה״ס ביומי אפרים כהן. תלמיד בועט ברבו?... הם צוע־קים שלא יפפיק להם המשכורות ונום־עים לקונגרס לקבל עוד תקציב יותר כדי להכות יהודים שמשים ! צעיר בזת כדאי הוא להכות יהודי בן 55 שנה. אנכי פונה לכל יהודי הגולה ול־מזכיר הקונגרס, שישים קץ לגזלות השמשים בירושלם.

יוסף בן אהרן שב״ח

אמר עזמות :

את המכתב הזה שלחתי לגלוסקא (לא לגלוסקין) כדי לעשותו שם את ה„נחום" ב„קונגרץ".

עז מות